

פרשת זיקרא

משיחת י"א תשמ"ג

הנחה פרטית בלתי מוגה

מיד בהתחלת הסדר אנחנו מכריזים: "כל דכפין ייתי וייכול", ו"כל דצריך ייתי ויפסח". וכדי שהמסר יהיה נגיש לכל אחד ואחד, אומרים זאת בלשון המדינה, שהיתה בזמנם השפה הארמית. וזה מדגיש את חשיבות העיסוק בעניין הצדקה.

הגמרא מסבירה במסכת תענית: מדוע הצדקה שנתנה אשת חלקיהו היתה יעילה יותר מהצדקה שהוא עצמו נתן? מכיון שהצדקה שהוא נתן היתה צדקה בממון, וממילא העני היה צריך אחר כך לקחת את הכסף ולקנות לחם "לפי הטף", לאשתו ולבני ביתו, או לעצמו. לעומת זאת, הצדקה שאשתו נתנה בביתה היתה בלחם, בבשר ובמאכלים מוכנים כיוצא באלה. העני היה יכול לקחת את זה מיד ולהגשים מיד את מטרת הצדקה - להחיות את נפשו ונפשות בני ביתו.

וגם כאן אנחנו רואים את אותה הדגשה: זה לא סתם עניין כמו ב"מבצע פסח", שלפני פסח נותנים כסף לנצרך, ואחר כך הוא צריך ללכת ולטרוח כדי להשיג בכסף זה את צורכי הפסח. גם לא מסתפקים בכך שנותנים לו חיטים, "קמחא דפסחא" - חיטים או קמח, והנצרך יצטרך אחר כך ללכת ולאפות את זה ולוודא שזה ייעשה באופן שזה יהיה כשר, וכולי, וכולי. אלא אנחנו יוצאים בהכרזה ובהזמנה שהוא יצטרף אלינו לדבר מוכן. כל שעליו לעשות הוא - לבוא. אם רק הוא "דכפין", רעב, ו"ייתי", והוא בא, מיד יוכל להתקיים בו "וייכול", שיאכל.

ויותר מזה: לא מדובר כאן ב"לחם צר ומים לחץ"; אלא כשאומרים "וייכול", שיאכל, מתכוונים לכך ש"ויפסח", שיאכל את קרבן פסח בדרך של חירות, ושיאכל את קרבן פסח כפי שהוא צריך להיאכל - על השובע. במלים אחרות, לפני כן נתנו לו לאכול במידה מספקת עד כדי כך שאחר כך הוא יקיים "ויפסח" - אכילת הפסח הנאכל על השובע.

וביחוד כשמתבוננים בזה: כיצד בעלת-בית יהודיה עובדת קשה ועושה כל מה שצריך, הן ביום והן בלילה - עד כדי כך שהיא מגרשת מהבית את בעלה כדי שהוא לא יפריע לה - לעשות את הבית כשר לפסח ולעשות את המטבח כשר לפסח. היא עורכת את כל ההכנות לפסח, וכל זאת - כדי שיהיה חג פסח כשר, וחג פסח בדרך של חירות, וממילא זה יהיה גם חג פסח שמח! ואחרי כל זה, מגיע לפתע אדם זר ומוזר, אותו היא רואה כעת לראשונה, ואומר שבעלה הזמין אותו לכאן. והבעל ביקש ממנו שיבוא; לא שהאורח פנה אליו. הוא לא ידע על כך מאומה. הוא סתם עבר ברחוב, והוא שמע, דרך החלון, הזמנה שנאמרת בשפה המדוברת במדינה. שאם ישנו "דכפין", מישוהו שהוא רעב, הוא לא צריך לדפוק על הדלת, והוא לא צריך לבקש רשות, והוא אפילו לא צריך לנקות את רגליו. כל שעליו לעשות הוא - "וייתי", להיכנס. וברגע שהוא נכנס, יש לו מן המוכן "וייכול", לאכול. ויש לו מן המוכן "ויפסח", לערוך את סדר הפסח.

פרשת זיקרא

ואף על פי כן, עושים זאת באופן של שמחה - "מועדים לשמחה" - וההזמנה נאמרת בקול רם והיא משתתפת בתור מלכה בסדר שבו בעלה הוא המלך. - וכפי שידוע מנהג ישראל, שכל ראש משפחה בביתו, ועקרת הבית שלו, בעלת הבית, נקראים כך, ביום זה בשנה: הוא המלך והיא המלכה. למרות העובדה שבערב פסח שניהם היו עסוקים וטרודים ומזיעים, וכולי, עד כדי "עבודת פרך": להיטלטל, לחטט ולנקב, ולסחוב את כל העניינים, וכולי וכולי, - כפי שנהוג בכל בית יהודי בעת ההכנות לפסח, ובפרט בערב פסח. אבל "משקידש היום", כשהחג נכנס, הוא מתיישב כמו מלך, והיא כמו מלכה, והם מזמינים את כל אנשי המדינה; אם יש ביניהם מישהו שהוא "כפין", רעב, או "צריך", נצרך, מזמינים אותו להצטרף לשולחן המלך והמלכה ונותנים לו לאכול כיד המלך, שהרי מדובר במלך ומלכה.

אין צורך להאריך ולבאר מהי ההוראה ומהו המעשה - ש"הוא העיקר" - הנלמד מכל העניינים האלו, משום שהדבר מובן מעצמו, ובפשטות. צריך רק להדגיש שכאשר אנחנו אומרים "זכר ליציאת מצרים", הרי - כמו כל יתר העניינים בתורה - אין פירוש הדבר ותכלית הדבר רק זאת ש"בפיהם כיבדונו", שיגידו בפה את המלים "זכר ליציאת מצרים"; התכלית והשלימות של הקיום היא שה"זכר ליציאת מצרים" הוא באופן שמה"נוכרים" נהיה "ונעשים"!

כמובן, לא נותנים לעני ארבע כוסות יין שלוש מצות 'שמורה' וקרבנות פסח וחגיגה באמצע השנה! זה לא הזמן לכך; אבל לולא זאת, הוא מוכן לתת לעני כל מה שיש לו. וכפי שמבואר בארוכה בדרושי חסידות בהם מדובר על המשמעות האמיתית של הצדקה. וזה כולל גם את הדין שמובא בשולחן ערוך שנתנית הצדקה צריכה להיות בסבר פנים יפות. על כל התוצאות שנובעות מסבר פנים יפות לאמיתתם על פי תורת אמת.

וכאמור, זוהי ההתחלה של ה'סדר'. עוד לפני שמתחילים לומר "עבדים היינו", הפיסקה שנאמרת לאחר "מה נשתנה", כבר מכריזים "כל דצריך" ו"כל דכפין".